

NIKOLA ĐURIČKO

V RABAC
DŽONI

Ilustrovaó
Tihomir Čelanović

 vulkančić

Beograd, 2019.

Nikola Đuričko
Vrabac Džoni

© 2019 Nikola Đuričko
© 2019 za ovo izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-03105-8

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

beogradskim vrapcima

Uvod

Verovatno se pitate otkud znam za ovu priču... Moraću da vam priznam da mi je sve ispričala jedna ptičica, da budem potpuno precizan, jedan vrabac. Tačnije, taj vrabac ju je ispričao jednom papagaju, a on ju je ispričao meni, pa mi je sve to dodatno potvrdio i jedan slikar. Zvuči komplikovano, ali nije... Kad vam budem ispričao celu priču, sve će vam se razjasniti. Priča je istinita i dogodila se nedavno. Moguće je da se ovakve priče dešavaju često u mnogim gradovima, ali ja za ovu znam jer se i ja kasnije pojavljujem u njoj, tako da neke detalje mogu i lično da potvrdim. Ako vam je neko poglavlje dosadno ili suviše uzbudljivo, vi ga slobodno preskočite. Ova priča može da se čita i zbrda-zdola, ali bi zbog lakšeg razumevanja bilo najbolje da se čita redom, kako je i napisana.

1

Priča koju nameravam da vam ispričam dešava se u Beogradu. Ako ne znate gde je Beograd, to nije toliko važno za priču, ali nije loše da napomenem da je to grad na Balkanskom poluostrvu, da ima oko dva miliona stanovnika, kontinentalnu klimu i sva četiri godišnja doba: zimu, leto, jesen i proleće. Ova priča dešava se početkom leta. Grad je prilično velik i svi uvek nekud žure. Grad kao grad, ne bi bio ništa neobičan da u njemu pored oko dva miliona ljudi ne živi i oko dvesta hiljada vrabaca. Jednom davno, kada su se Beograđani ponadali da bi grad mogao da dobije olimpijske igre, za maskotu je odabran vrabac, ali je, nažalost, te godine olimpijadu dobio neki drugi grad. Ipak, zaštitni znak grada ostao je vrabac. Beograđani nisu poznati po tome da vole vrapce, ali vrapci vole Beograd i izgleda da im se dopada život u njemu. Na krovovima i tavanima zgrada blizu parkova nalaze pukotine i šupljine, gde se gnezde i spavaju.

Vrapci najveći deo dana provode u žbunju i po manjem drveću u parku, gde se hrane i družu sa drugim vrapcima.

Svaki park ima svoje veliko jato vrabaca, koje je sačinjeno od nekoliko manjih jata. U zavisnosti od veličine parka, velika jata mogu imati do stotina vrabaca, dok se manja jata ponekad sastoje tek od tri-četiri vrapca. Beograd nema baš mnogo parkova, ali u centru grada je jedan relativno veliki park Tašmajdan i to je mesto događanja naše priče. U njemu je jedno veliko jato sa oko trideset vrabaca, a jedan od njih je i vrabac Džoni, o kome bih želeo da vam pričam. Kao što sam vam već rekao, većina vrabaca okuplja se u zajedničkim skrovištima, blizu svog izvora hrane. Većina Džonijevog velikog jata ugnezdila se na tavanima zgrada blizu parka. Vrapci uglavnom za svoja gnezda biraju mesta na srednjim visinama, jer previše visoko ili previše nisko može da bude opasno po njih. Ali Džoni je malo drugačiji, voli da bude svoj, da bude samostalan. Vrapci ceo život žive u jatu, i Džoni voli svoje veliko jato, ali što se tiče gnezda, želeo je nešto posebno. Njegovo skrovište i gnezdo nalaze se u zvoniku Crkve Svetog Marka. To je velika crkva na početku Tašmajdanskog parka.

Našao je napušteno gnezdo golubova kada je jednom prilikom bežao od neke velike ptice. Skoro sam siguran da je to bio jastreb.

Džoni nikad nije stigao da vidi koja je to ptica bila, jer je leteo koliko ga krila nose. Kada spasa-vaš život, nemaš baš mnogo vremena za razgledanje, razumljivo.

Iz skrovišta se direktno moglo izaći na krov crkve i zvonik, što mu se posebno dopadalo. Sviđalo mu se i to što ima dva ulaza, a samim tim i dva izlaza, za slučaj opasnosti. To napušteno gnezdo golubova bilo je prilično zapušteno. Džoni ga je sredio i preuredio i ono je postalo njegov dom. Sviđalo mu se što je crkva visoka, pa pre poletanja može dobro da osmotri ima li velikih ptica grabljivica i vrana, koje su vrlo opasne po male vrapce. Naročito mu se dopadalo što mačke ne mogu tu

da se popnu. A mačke mogu da se popnu skoro svuda, verujte mi.

Ujutru bi Džoni stajao na zvoniku i osmatrao. Puštao je da mu vetar polako otkrije pravac. Džoni se zapravo osećao kao neka velika ptica, albatros ili kondor, a ne kao vrabac. Nije mu smetalo što je vrabac, ali samo kažem da se on zaista ponašao kao neka velika ptica. Dosta je polagao na letenje. Smatrao je da je izuzetan letač. Sad je već imao dve godine i bio je u punoj letačkoj zrelosti. Na krovu crkve bilo je par ravnih mesta na čoškovima kupola i tu bi se sakupljala večernja rosa i pravile se bare. Neke su bile duboke i po nekoliko centimetara. Džoni je obožavao svoje privatne kadice, u kojima bi se ujutru kupao i sa zvonika posmatrao park. Za jednog vrapca je vrlo važno da ima izvor vode u blizini. Kao rezervu, uvek je tu velika fontana na sredini parka, na samo dvadeset sekundi leta. Hranu je nalazio svuda po Tašmajdanu, kod mašine za kokice, po klupama, gde bi ljudi ostavljali komadiće kifli i nepojedene semenke. Ljudi dosta prosipaju i bacaju hranu, na primer pice i krofne. To nije baš najzdravija hrana za jednog vrapca, ali kad ne možete da birate, i krofna je doručak. Ponekad bi svratio i do restorana *Madera*, koji se takođe nalazi u parku blizu crkve. U restoranu se ponekad moglo naći i čitavo parče hleba, a mrvica je bilo napretek. U parku se nalazi i kafe-restoran *Poslednja šansa*, a tu su se mogli

naći bačeni keksići koje služe uz kafu. Ponekad bi naleteo i na dopola pojedena kornet od sladoleda, ali samo leti. Ipak, najviše je voleo semenke, koje je ispred same crkve donosila jedna dobra baka. Ona je hranila golubove, ali se nije ljutila kad bi im se pridružio i Džoni. Drugi vrapci za golubove misle i govore da su najgluplje ptice na svetu, ali Džoni se ne slaže s njima. On misli da su golubovi samo drugačiji. Dobro, možda su malo sporiji, ali su isto ptice, što ih na neki način čini vrapčjim rođacima. Džoni ima i jednu tajnu strast - voli da skuplja svetlucavo kamenje i razne druge zanimljive predmete po parku. Ima komadić ogledala, koji, kad ga obasja zrak sunca, postaje čaroban. Naravno, Džoni ne zna da je glavna odlika ogledala upravo da reflektuje svetlo. Njegova najveća vrednost u riznici je svakako kliker troperac, koji je verovatno zaboravilo neko dete. To je čarobna kugla, mislio je Džoni, ili oko okamenjenog jastreba. Nikad nikom nije pokazao svoje blago, osim svojoj drugarici vrabici Lili.

Ona takođe pripada velikom tašmajdanskom jatuu. Njeno skrovište je na krovu Arhiva Srbije, koji se nalazi tačno na drugom kraju parka. Kroz lim na krovu može da se prođe na tavan, gde je puno starog papira koji je Lili iscepkala i napravila sebi vrlo ugodno gnezdašće. Na krovu Arhiva su i dve statue, verovatno nekih starih Grka. Lili voli da sleti na glavu statue i gleda zvonik crkve

i Džonija kad se pojavi na njemu posle jutarnjeg umivanja. Voli da ujutru prvo pogleda ka zvoniku da ga vidi. Džoni takođe ujutru gleda ka statuama, i kada vidi jednu malu braon tačkicu na njima, zna da je to Lili koja gleda njega. Džoni i Lili često idu zajedno na kokice i ispred crkve kad baka hrani golubove. Sve u svemu, dosta vremena provode zajedno. Mislim da su se zaljubili jedno u drugo još krajem prošlog leta, kad su se kupali u fontani i umirali od smeha. Džoni je tada imitirao jednog smešnog psa, koji je namerno skočio u fontanu da se rashladi. Oponašao je kako pas otresa vodu sa sebe. To je nju toliko zasmejalo da je od smeha i ona pala u fontanu. Džoni je skočio da joj pomogne, a ona ga je poprskala vodom. Potom su se zajedno smejali, imitirali blesavog psa i tresli vodu sa sebe. Tog leta je u parku bio i bioskop na otvorenom i oni su gledali onaj film o pticama. Tu su prvi put ptice prikazane u lepom svetlu, a ne kao neke lude životinje koje napadaju ljude, kako su govorili stariji vrapci. Bio je to jako uzbudljiv film, tačnije, bio je to crtani film o papagajima iz Rija. Rio je veliki grad u Brazilu u Južnoj Americi. Džoni je doneo po jednu kokicu, da grickaju dok uživaju u filmu. Nisu oni znali da je to film. Za njih su to bile pokretne slike na zidu, koje izlaze iz neke kutije. Svašta su videli u tom filmu i cele godine su ga prepričavali. Ne znam da li znate da se vrapci vezuju za ceo život, i kada jednom nađu

svog para, ostaju zajedno zauvek. Džoni i Lili su se već vezali i združili. Lepo im je bilo zajedno i mnogo su se smejali. Nisu pričali o tome da će ostati zauvek zajedno i da su zaljubljeni. Vrapci o tome jednostavno ne razgovaraju. Samo su oboje duboko u sebi znali da će krajem ovog leta početi da žive zajedno i da će imati male vrapčiće. Lili je već svim ostalim ženka u jatu dala do znanja da je Džoni njen, a Džoni nije morao momcima ništa da objašnjava jer je Lili gledala samo u njega.

2

Kao što možda znate, vrapci ceo svoj život provedu u krugu od jednog kilometra od mesta gde su rođeni. Tašmajdanski park i okolne zgrade su za Džonija i Lili ceo njihov svet. U tom vrapčjem svetu centralno mesto zauzima Veliki žbun, njihovo glavno mesto za okupljanje. To je i njihovo glavno mesto za druženje, razgovor i razmenu informacija sa drugim vrapcima. Svako jutro se svi tu okupe. Sledi prozivka, da se utvrdi da li neko fali, a onda se prelazi na prepričavanje doživljaja od poslednjeg susreta i odlazi se na doručak. Rutina se ponavlja pred ručak i, naravno, pred večeru, posle koje idu na spavanje. U Velikom žbunu je hijerarhija jako važna. Pozicija u žbunu direktno preslikava poziciju u jatu. Što si više na granama žbuna, tvoja uloga u jatu je veća. Na vrhu su najstariji vrapci, koji predvode jato, izdaju komande, dele savete i prate šta mladi pričaju. Najstariji vrapci u njihovom jatu su par Čupka i Čupko. Na njihovo pitanje: „Šta ima novo?“, svi vrapci kreću

da pričaju uglas. Ako ste nekad prošli pored nekog žbuna punog vrabaca, samo to ste mogli i da čujete. Potpunu zaglušujuću buku dok svi cvrkuću uglas. Vešti i iskusniji vrapci u toj buci tačno čuju ono najvažnije što je svaki vrabac ispričao i usput im još podele i savete. To je neka vrsta dijaloga, monologa i savetovanja u isto vreme. Nama ljudima se to čini čudno, ali verovatno bi se i vrapcima činilo čudno na porodičnom ručku velike familije, gde svi govore uglas, a ipak se svako sa svakim razume i svi kažu i čuju šta treba. Vrapci uvek odaberu srednje niski žbun za okupljalište iz veoma praktičnih razloga. U žbun ne može da uleti velika ptica grabljivica, a ako mačka krene da se penje, oni lako mogu da odlete. Većina vrabaca drži se svoga jata i razgovara uglavnom o hrani, mačketinama, zlim vranama i opasnim jastrebovima. Vrapci nemaju interesovanje za druge ptice, sem za one od kojih im pretila opasnost. Džoni se tu razlikovao od drugih vrabaca. On je želeo da sazna što više o drugim vrstama ptica. Izuzetno ga je zanimao i svet izvan parka. Privlačile su ga lepote i opasnosti koje je, van svog jednog kilometra, mogao samo da nasluti.

On je, za razliku od većine članova jata, na krovu crkve imao prilike da sretne i razne druge ptice. Sreo je, na primer, dva galeba. Velike bele ptice odmarale su na njegovom krovu. Džoni im je bojažljivo prišao jer nije bio siguran da li su opasne. Belina njihovog perja bila je zaslepljujuća.

„Ko ste vi?“, pitao je zagledajući im bela krila. Nikada nije video ništa slično.

„Mi smo savski galebovi. Idemo do jednog ribljeg restorana. Tamo se baca dosta hrane“, odgovori jedan.

„Baš se dosta baca“, umorno reče drugi.

„A šta tamo nalazite?“, radoznalo je nastavljao Džoni.

„Mi uglavnom sami lovimo ribu po reci Savi, a u kontejneru pored tog restorana nalazimo ostatke ribe i još koješta.“

„Baš koješta“, lenjo je dodavao drugi.

„Nikad pre nisam video nijednog galeba ovde.“ Džoni nije mogao da sakrije fascinaciju.

Galebovi su se zatim žalili kako je u Savi sve manje ribe pa moraju da idu u grad da se snalaze. Pričali su mu kako ima i dunavskih galebova, ali da su oni budale i da su strašno agresivni. Pričali su mu o nežnoj Savi i divljem Dunavu. Pričali su mu i o tim dunavskim galebovima, koji napadaju sve živo. Tvrdili su da su verovatno takvi jer su počeli da jedu i žabe. Džoni nije znao šta su žabe. On takođe nije znao da grad u kom živi ima dve reke. Jednu nežnu i jednu divlju. Glava mu je bila puna utisaka kada su otišli. Jedva je čekao da sve ispriča Lili. Ona je obožavala njegove priče. Više je volela žar s kojim joj priča nego same priče. Bio joj je sladak kako poskakuje, imitira galebove, kako se pretvara da je nežna Sava ili divlji Dunav. Iskreno, Lili baš i

nije verovala u sve te njegove priče. Nije mislila da je Džoni laže, ali jeste sumnjala da te druge ptice lažu Džonija. Mislila je da, u najmanju ruku, preteruju. Ne bi mu verovala ni za slepog miša da ga nije svojim očima videla. U letu je uhvatio muvu pa je ponirao kroz vazduh. Jeo je muvu dok je tako padao, a zatim ponovo raširio krila i podigao se da ne tresne o tlo. Oboje su bili zabezeknuti dok su posmatrali tu čudnu noćnu pticu. Naravno, oni nisu mogli da znaju da slepi miš nije ptica, nego sisar, i to jedini sisar koji leti. Još da su znali i da mu u snalaženju zapravo pomaže zvuk koji ispušta i koji koristi kao radar. Slep a leti - to je i meni teško shvatljivo, a vrapcima je, bojim se, nepojmljivo. Laste su na njih dvoje ostavile najveći utisak. Njih su videli početkom proleća, a otišle su već početkom jeseni. Laste nisu mnogo pričale, kao da su bile u večitoj žurbi. Jedna je našla malo vremena da im ispriča da su došle iz Afrike da se gnezde i da će s prvim lošim vremenom krenuti nazad.

„Afrika? A gde je to?“, pitao je Džoni. Lasta je pokazala na jug i rekla:

„U tom pravcu, ali mora baš puno da se leti.“ Ispričala im je da je tamo zimi toplo, ali je onda leti pretoplo, pa zato dolaze u Beograd da se gnezde. Kako se ne izgube? Gde spavaju usput? Kakav je grad ta Afrika? To su sve bila pitanja koja su ih zanimala. Lasta, međutim, nije htela više da priča. Imala je preča posla, da lovi bube i pravi gnezdo.